

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudců JUDr. Michala Mazance a Mgr. Jana Passera v právní věci žalobce: S. R., zastoupený Mgr. Andrejem Perepečenovem, advokátem se sídlem v Praze 7, Jana Zajíce 36, proti žalovanému: Ministerstvo vnitra, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 7. 2004, čj. OAM-6380/VL-07-KO4-2003, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 2. 2005, čj. 30 Az 123/2004 – 31,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 2. 2005, čj. 30 Az 123/2004 – 31, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení shora uvedeného rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 28. 7. 2004, čj. OAM-6380/VL-07-KO4-2003. Tímto (posledně uvedeným) rozhodnutím byla žádost stěžovatele o udělení azylu zamítnuta podle ustanovení § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Krajský soud dospěl k závěru, že rozhodnutí žalovaného bylo vydáno v souladu se zákonem a na podkladě dostatečně zjištěného stavu věci.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Konkrétně namítá, že žalobou napadené rozhodnutí žalovaného trpí závažnou vadou

řízení, neboť nemá náležitosti správního rozhodnutí dle ustanovení § 46 a 47 odst. 5 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Tuto vadu spatřuje v absenci podpisu oprávněné osoby a má za to, že podpis oprávněné osoby nelze nahradit nečitelným podpisem osoby třetí (bez uvedení jména a příjmení) pod odrážkou za správnost. Postup, kdy správní orgán účastníkům řízení zasílá stejnopis namísto písemného vyhotovení rozhodnutí opatřeného podpisem oprávněné osoby s uvedením jména, příjmení a funkce oprávněné osoby, není v souladu s ustanovením § 45 odst. 5 správního řádu. Za této situace nemá stěžovatel právní jistotu, zda napadené rozhodnutí vydala dle vnitřních předpisů Ministerstva vnitra osoba oprávněná k rozhodování, a mohlo tak dojít k dalším závažným vadám řízení. Tímto postupem je navíc vystaven nebezpečí, že by v dané věci mohla rozhodovat či tlumočit osoba, která původně jako zaměstnanec rozhodnutí podepsala.

Stěžovatel dále namítá, že dle ustanovení § 33 správního řádu je správní orgán povinen dát účastníkům řízení možnost, aby se před vydáním rozhodnutí mohli vyjádřit k jeho podkladu, ke způsobu jeho zjištění, ev. navrhnout jeho doplnění, a o této možnosti musí být výslovně poučen a určen konkrétní termín, aby měl reálnou možnost využít svých práv. Stěžovatel však na tuto skutečnost upozorněn nebyl a nemohl se tak k věci vyjádřit ani předložit další důkazy ve věci.

V doplnění kasační stížnosti odeslaném Nejvyššímu správnímu soudu dne 14. 9. 2005 stěžovatel namítá i nesprávné právní posouzení věci. Má za to, že krajský soud dospěl k nesprávnému závěru, když konstatoval, že okolnosti, které ho vedly k opuštění země, nejsou takové intenzity, aby mohly být označeny za pronásledování ve smyslu ustanovení § 2 odst. 6 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Stěžovatel neustále tvrdí, že byl od roku 1997 členem opoziční Liberálně demokratické strany Běloruska, od října 1998 zastával funkci předsedy oblastní organizace této strany a od doby, kdy se ve spojení se svou kandidaturou stal známou osobou, byl ze strany policejních orgánů ve své zemi šikanován – opakovaně zastavován policií a vyslýchán, odposloucháván, zbit, byla mu odebrána legálně držená zbraň, nemohl najít práci, měl těžkosti s vydáním cestovního pasu atd., v době jeho kandidatury byla deseti muži znásilněna jeho dcera, přičemž orgány činné ve vyšetřování z násilnění postupovaly liknavě, o čemž svědčí i to, že ve vězení skončil jen jediný pachatel. Soud a ministerstvo nepoukazovaly na nepřesnosti nebo nejasnosti ve výpovědi stěžovatele a pouze dospěly k závěru, že intenzita těchto skutečností nebyla taková, aby odůvodňovala udělení azylu. Argumentaci krajského soudu, že ke znásilňování dochází i v ČR a že kontroly účetnictví a držení zbraní jsou obvyklé i v demokratických zemích, považuje za naprosto nedostatečnou. Odkazuje na text ustanovení § 2 odst. 6 zákona o azylu, kde se stanoví, že pronásledováním se rozumí mj. i psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem (...), nebo pokud stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním. Soud tak v souvislosti s intenzitou problémů stěžovatele záměrně opomenul další tvrzení stěžovatele týkající se opakovaných výsledků, odposlechů, fyzického útoku na jeho osobu atd. Tyto představují nejen těžkosti, ale i pronásledování ve smyslu ust. § 2 odst. 6 zákona o azylu, a představují tak politicky motivované zásahy do lidských práv stěžovatele přímo ze strany státních orgánů a je zřejmé, že zde není vůle zajistit odpovídajícím způsobem ochranu před zásahy do jeho práv a práv jeho blízké rodiny. Psychický nátlak ze strany

státních orgánů se stal pro stěžovatele neúnosný poté, co policejní orgány nebyly ochotny náležitě objasnit znásilnění jeho dcery.

V podání ze dne 16. 10. 2006 označeném jako „Doplnění a konkretizace důvody žalobě čj.“, stěžovatel vyslovil svůj nesouhlas i s výrokem, jímž bylo vysloveno, že nebyly shledány překážky vycestování dle ustanovení § 91 zákona o azylu, a upozorňuje, že v běloruském trestním zákoně došlo k doplnění skutkové podstaty trestného činu označené jako diskreditace Běloruské republiky v zahraničí a v této souvislosti podotýká, že se v České republice aktivně účastnil akcí proti vládnímu režimu A. G. Lukašenka, jež se konaly před běloruským velvyslanectvím, a toto své tvrzení dokládá fotografiemi.

Vzhledem k uvedenému navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení; rovněž požádal o přiznání odkladného účinku této kasační stížnosti.

V kasační stížnosti taktéž požádal o ustanovení zástupce. Advokát byl žalobci ustanoven usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 4. 2005, čj. 30 Az 123/2004 – 52, avšak stěžovatel dne 13. 2. 2006 zmocnil k zastupování advokáta Mgr. Andreje Perepečenova.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že považuje rozsudek krajského soudu i svoje rozhodnutí za vydaná v souladu s právními předpisy a odkázal na správní spis, zejména na podání a výpovědi stěžovatele. K námitce stěžovatele vztahující se k absenci podpisu oprávněné osoby, odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu – konkrétně rozsudek sp. zn. 2 Azs 64/2003 ze dne 29. 1. 2004 - a poukázal, že dle novely azylového zákona č. 222/2003, účinné od 1. 1. 2004, ustanovení § 9 zákona o azylu se na řízení o udělení nebo odnětí azylu nevztahuje § 33 odst. 2 a oddíl 1 části čtvrté správního řádu. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl a odkladný účinek jí nepřiznal.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Kasační stížnost je důvodná.

Z předloženého spisu správního orgánu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel dne 6. 12. 2003 podal návrh na zahájení řízení o udělení azylu, v němž uvedl, že Bělorusko opustil 5. 11. 2003 a nastínil důvody pro opuštění země, které podrobně rozvedl při pohovorech konaných v p. s. K. n. O. dne 26. 1. 2004 a 2. 2. 2004. Tyto důvody nastínil i v kasační stížnosti. Dále bylo zjištěno, že si správní orgán k posouzení skutečnosti uváděné stěžovatelem vyžádal informace o politické a ekonomické situaci a o dodržování lidských práv v Bělorusku. Vycházel při tom ze Zprávy ministerstva zahraničí USA o stavu dodržování lidských práv v Bělorusku za rok 2003, ze dne 25. 2. 2004, z informací Ministerstva zahraničních věcí ČR v letech 2000 – 2004, informací obsažených v databázi ČTK a informací Běloruského centra společnosti Člověk v tísni.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval posouzením stěžovatelovy námitky týkající se vad řízení spočívajících v porušení ustanovení § 33 a dále § 46 a 47 odst. 5 správního řádu v souvislosti s absencí podpisu oprávněné osoby. Nejvyšší správní soud konstatuje, že v souladu s ustanovením § 104 odst. 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, nejsou tyto kasační námitky přípustné, neboť je stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí je přezkoumáváno, ač to učinit mohl. Tyto námitky stěžovatel neuplatnil ani v žalobě (viz spis 30 Az 123/2004, č.l. 1 -2), ani při ústním jednání konaném 3. února 2005 (č.l. 26 – 27). Jde-li o namítané vady řízení spočívající v absenci podpisu oprávněné osoby, Nejvyšší správní soud pouze na okraj podotýká, že v žalobě proti rozhodnutí správního orgánu bylo vytykáno porušení ustanovení § 47 odst. 3 uvedeného zákona, jež stanoví: „*V odůvodnění rozhodnutí správní orgán uvede, které skutečnosti byly podkladem rozhodnutí, jakými úvahami byl veden při hodnocení důkazů a při použití právních předpisů, na základě kterých rozhodoval*“. Proto nezbyvá než konstatovat, že v této části je kasační stížnost nepřipustná.

Následně Nejvyšší správní soud přistoupil k posouzení stěžovatelem tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení věci, neboť krajský soud dospěl k závěru, že okolnosti, které vedly stěžovatele k opuštění země, nejsou takové intenzity, aby mohly být označeny za pronásledování ve smyslu ustanovení § 2 odst. 6 zákona o azylu. Nesprávné posouzení právní otázky spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní závěr, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale je nesprávně vyložen. Nejvyšší správní soud konstatuje, že mezi opozičními politickými aktivitami stěžovatele a znásilněním jeho dcery nelze hodnověrně nalézt žádnou paralelu a sám stěžovatel uvedl, že nemůže říci, zda tento čin souvisel s jeho politickými aktivitami (viz protokol o pohovoru k žádosti o udělení azylu ze dne 2. 2. 2004, str. 2). Běloruské orgány činné v trestním řízení se případem znásilnění stěžovatelovy dcery, byť díky stěžovatelově tvrzené intervenci, zabývaly a došlo i k odsouzení pachatele. Nelze tedy tvrdit, že by v tomto směru došlo k odeprání soudní ochrany. Za situace, kdy se soukromé osoby v zemi původu žadatele dopouštějí kriminálních jednání, lze tato jednání považovat za pronásledování jen v případě, že jsou tolerována úřady nebo pokud úřady odmítají či nejsou schopny zajistit účinnou ochranu.

Opodstatněné se však jeví okolnosti, jež stěžovatele vedly k opuštění Běloruska - jeho šikana prováděná státními orgány spočívající v opakovaném zastavování policií a vyslýchání, odposlouchávání, zbití, odebrání legálně držené zbraně, obtížném hledání práce, těžkostech s vydáním cestovního pasu - jsou dle jeho výpovědi převážně motivovány jeho angažovaností v opoziční politické straně - Liberálně demokratické straně Běloruska. Nejvyšší správní soud má za to, že v předcházejících řízeních nebylo dostatečně prokázáno, že by tyto okolnosti nebyly takové intenzity, aby nemohly být označeny za pronásledování ve smyslu ustanovení § 2 odst. 6 zákona o azylu. V této souvislosti podotýká, že se ani správní orgán, ani krajský soud dostatečně nezabývaly posouzením stěžovatelových politických aktivit, zejména nezkoumaly, zda stěžovatel byl skutečně členem Liberálně demokratické strany Běloruska, aktuálním postavením této strany v tamním politickém systému, zda tato strana, resp. její faktická činnost, již nezanikla, zda jde o opoziční stranu státními orgány povolenou a tolerovanou, postavením jejích funkcionářů a zda je vůči nim ze strany státní moci vyvíjen nějaký nátlak, či nejsou-li touto mocí perzekvováni. V případě, kdy žadatel o azyl uvádí, že byl pronásledován pro zastávání funkce v opoziční politické straně v nedemokratickém politickém systému, je třeba údaje jím uváděné posoudit i z hlediska postavení této strany, jejích členů a funkcionářů a uplatňování státní moci vůči nim v daném nedemokratickém režimu. Tuto stěžovatelovu námitku proto Nejvyšší správní soud shledal důvodnou.

Nejvyšší správní soud, vycházející z výše uvedeného právního názoru shledal, že napadené rozhodnutí bylo vydáno na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci a nemohla tak být ani správně posouzena právní otázka intenzity pronásledování. Proto postupem podle § 110 odst. 1 s. ř. s. toto rozhodnutí zrušil.

Krajský soud je v dalším řízení vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí o věci samé (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud ve věci v souladu s ustanovením § 109 odst. 1 s. ř. s. rozhodoval bez nařízení jednání.

Poučení: Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. listopadu 2006

JUDr. Petr Příhoda
předseda senátu